

Práva dětí v digitálním světě



Irena Lišková, partner

+420 731 657 455

lisikova@randls.com

www.randls.com

a

Ladislav Mádl, advokát

a

Radka Čihulková, právní asistent

Ve čtvrtek 4. 2. 2021 schválil Výbor OSN pro práva dětí **Obecný komentář, který se zabývá ochranou práv dětí v kyberprostoru**. Na základě dlouhodobější analýzy byl digitální prostor vyhodnocen jako jedna z oblastí, ve které byla velmi nedostatečně implementována ochrana práv dětí, která jsou zakotvena v Úmluvě o právech dítěte. Tato úmluva byla ratifikována téměř celým mezinárodním společenstvím. Většina vlád nicméně tápe, jak v některých sférách, mezi které patří právě i digitální prostor, ochranu práv dětí uskutečňovat.

Internet nebyl primárně vytvořen jako prostor pro děti. Na rozdíl od reálného světa, kde jednoznačně existuje rozdílné zacházení s dětmi a děti požívají zvláštní ochrany, digitální sféra signifikantně zaostává a je nezbytné, aby začalo být rozlišováno, kým je internet používán a jaký standard ochrany má být v dané situaci aplikován. Nejenže ve většině případů neexistuje zvláštní ochrana dětí, ale v řadě případů dochází až k jejich diskriminaci, neboť není jasné, jakým způsobem mohou děti hájit svá práva či zda vůbec nějaký způsob ochrany existuje.

Obecný komentář se zaměřuje zejména na možnosti, jak ochranu práv dětí v jednotlivých státech zavést a rovněž klade velký důraz na vzdělávání dětí v dané oblasti. Komentář však není pouhou instrukcí pro státní orgány, jak postupovat, ale může být také návodem pro samotné rodiče a učitele, jak děti pomoci ochránit a naučit je se v tomto prostoru, který je pro ně někdy tak lákavý, bezpečně pohybovat a uvědomovat si rizika, který tento svět přináší.

Komentář se vyjadřuje k celé řadě témat, od duševního zdraví dětí, přes dezinformace, po ochranu soukromí dítěte. Děti mají na základě Úmluvy právo vyjadřovat se k věcem, které se jich týkají, což si však řada rodičů, např. při zveřejňování fotek svých dětí, neuvědomuje. Velké procento rodičů

si buď nebezpečí digitálního prostoru nepřipouští, nebo naopak vnímá internet jako nebezpečné místo, kam by děti neměly mít přístup.

Výbor OSN zdůrazňuje, že je nezbytné vytvořit pro děti v digitální sféře alespoň částečně bezpečné prostředí, kde nebudou ostatní – ať již velké firmy, sociální sítě či pedofilové sbírat a zneužívat dětmi často nevědomky poskytnuté údaje a že děti budou dostatečně informované a s danou problematikou seznámené, a tedy nebudou představovat nebezpečí samy pro sebe.

Příkladem státu, který zavedl podrobnější právní úpravu týkající se ochrany osobních údajů a osobností dětí v online prostředí ještě před schválením Obecného komentáře, je Velká Británie. Na začátku září 2020 zde začal platit nový kodex (v originále Age Appropriate Design: A Code of Practice for Online Services, zkráceně **The Age Appropriate Design Code** nebo Children's Code; níže dále jako „Kodex“).

Jedná se o výsledek snahy o kultivaci online prostředí, ve kterém provozovatelé a poskytovatelé služeb získávají z různých zdrojů rozsáhlé množství údajů a informací mimo jiné právě o dětech a mladistvých. Tato skupina je pak vzhledem ke svému vývoji i nedostatku znalostí a zkušeností jednou z nejohroženějších skupin, které se v online prostředí pohybují.

Kodex rovněž stanovuje lhůtu jednoho roku od svého vstupu v platnost – tedy do 2. 9. 2021, v jejímž rámci mají organizace povinnost uvést své podmínky užívání do souladu s Kodexem.

Vůdčím principem celého Kodexu, který se prolíná veškerou právní úpravou týkající se práv dětí – včetně Obecného komentáře – je koncept tzv. nejlepších zájmů dítěte, který vychází z čl. 3 Úmluvy OSN o právech dítěte. Čl. 3 Úmluvy stanoví, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. Právě tento princip bude muset být zohledňován poskytovateli online služeb, které cílí na dětskou skupinu uživatelů. S tím souvisí rovněž ochrana osobních údajů dle GDPR, které uvádí, že děti zasluhují zvláštní ochranu osobních údajů, protože si méně uvědomují možná rizika, důsledky a práva v souvislosti se zpracováním osobních údajů.

Ochrana by se měla týkat zejména poskytování osobních údajů pro marketingové účely. V současnosti sbírají aplikace a webové stránky informace o uživateli bez ohledu na věk. Tyto informace jsou speciálně vyvinutými algoritmy používány pro výběr reklam, které mají největší šanci upoutat pozornost daného subjektu na základě jeho preferencí a v ideálním případě ho udržet u obrazovky co nejdéle. Největším úspěchem těchto algoritmů a celého digitálního světa je tedy vypěstování závislosti na daném produktu, což však jednoznačně koliduje s ochranou duševního zdraví

dítěte. A přesně tyto rozpory má Kodex ambici odstranit nebo alespoň výrazně omezit.

Kodex má celkem 15 hlavních oblastí, které dále rozebírá a podrobněji upravuje. Hlavní cíl je ale zřejmý u Kodexu i v případě Obecného komentáře – děti nemají být chráněny nemožností účasti v digitálním světě, ale prostřednictvím kultivace kyberprostoru do takové míry, že přítomnost dětí v něm již pro ně samotné nebude znamenat bezprostřední nebezpečí.